

POSTANOWIENIE

Dnia 6 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

w sprawie ze skargi O. A.

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]

w sprawie I ACa .../15,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...]

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 kwietnia 2017 r.,

- 1. stwierdza przewlekłość postępowania przed Sądem
Apelacyjnym w [...] w sprawie I ACa/15,**
- 2. przyznaje O. A. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w
[...] 3000 zł (trzy tysiące),**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na
rzecz O. A. 100 (sto) zł tytułem zwrotu opłaty od skargi oraz 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego,**
- 4. oddala skargę w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

Powódka O. A. w skardze z 16 listopada 2016 r. wniosła o stwierdzenie przewlekłości postępowania przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie o rozwód, zarejestrowanej pod sygn. I ACa .../15, wydanie zaleceń podjęcia odpowiednich

czynności zmierzających do zakończenia postępowania, przyznanie odszkodowania w wysokości 20.000 zł wraz z kosztami. Podstawą skargi jest ustawa z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. W uzasadnieniu skargi podano, że powódka wniosła apelację od wyroku Sądu Okręgowego w [...] z 8 lipca 2015 r., orzekającego rozwód jej małżeństwa, jednak do wniesienia skargi na przewlekłość postępowania, przez ponad 13 miesięcy, Sąd Apelacyjny nie wyznaczył terminu rozprawy. Postępowanie trwa zdecydowanie dłużej, niż jest to konieczne dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych, dlatego nastąpiło rażące naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki – art. 45 ust. 1 Konstytucji RP a także art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Od ponad 13 miesięcy postępowanie apelacyjne nie zostało prawomocnie rozstrzygnięte, co negatywnie wpływa na sytuację i stan skarżącej, dzieci, a także nowego związku.

Uczestnik postępowania Skarb Państwa – Sąd Apelacyjny w [...] wniósł o oddalenie skargi. O przewlekłości postępowania można mówić dopiero od wpłynięcia sprawy z apelacją do Sądu Apelacyjnego 3 listopada 2015 r. Skarga na przewlekłość wpłynęła 5 grudnia 2016 r. Od 3 listopada 2015 r. do 17 listopada 2016 r. Sąd Apelacyjny nie wyznaczył rozprawy, co nie oznacza, że na skutek wadliwej organizacji pracy w Sądzie doszło do naruszenia prawa powódki do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. 18 listopada 2016 r. wyznaczono rozprawę na 18 stycznia 2017 r. i w sprawie zapadł wyrok. W sprawie nie było jednak zwłoki w działaniu Sądu Apelacyjnego. Zgodnie z regulaminem urzędowania sądów powszechnych sprawy w wydziałach przydzielane są w kolejności ich wpływu. Sprawa, w której została złożona skarga nie mogła być rozpoznana przed sprawami, które wpłynęły przed 3 listopada 2015 r. W 2015 r. do I Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego wpłynęło 6238 spraw, w tym ACa prawie 2500, spraw ACz 2995. Limit etatów wynosił 25 sędziów, a faktycznie orzekających było 21. Załatwiono w 2015 r. 5341 spraw, w tym 1677 spraw ACa i 2813 sprawy ACz. W 2016 r. wpłynęły 2252 sprawy, pracowało 22 sędziów i nieobsadzonych było 6

etatów. W I Wydziale Cywilnym na wyznaczenie terminu oczekuje się ok. 12,6 miesiąca.

W piśmie z 21 marca 2017 r. skarżąca rozszerzyła skargę o niewłaściwe sporządzenie odpisu wyroku wraz z klauzulą wykonalności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest zasadna co do przewlekłości postępowania i w części co do kwoty zadośćuczynienia.

Z odpowiedzi na skargę uczestnika postępowania wynika stanowisko, że sprawy w Sądzie Apelacyjnym w [...] rozpoznawane są wedle kolejności wpływu i na wcześniejsze wyznaczenie rozprawy oraz rozpoznanie apelacji nie pozwalała bardzo duża liczba spraw. Jest to sytuacja obiektywna i odnosi się nie tylko do sprawy skarżącej.

Rzecz jednak w tym, że punktem odniesienia dla prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki nie jest zasadniczo sytuacja w konkretnym Sądzie, lecz obowiązek Państwa zorganizowania wymiaru sprawiedliwości w taki sposób, aby sprawy nie były rozpoznawane przewlekłe (45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności).

Gdyby próbować aprobować stanowisko uczestnika postępowania, to Sąd Najwyższy w sprawie ze skargi na przewlekłość postępowania nie mógłby nawet zlecić podstawowej czynności, czyli wyznaczenia rozprawy, gdyż z uwagi na „obiektywne” okoliczności byłoby to niemożliwe ze względu na sytuację w Sądzie Apelacyjnym w [...].

Nie jest tak, że kontrola przewlekłości postępowania na podstawie ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze otwiera się dopiero, gdy Sąd wyznaczy rozprawę. Byłoby to w oczywistej sprzeczności z regulacjami prawa pozytywnego. Nie można mówić o braku zawinionej przewlekłości, gdy sąd drugiej instancji nie wyznacza rozprawy apelacyjnej a strona czeka na tę czynność ponad rok.

Gdy rozprawa apelacyjna wyznaczana jest dopiero po roku od wpłynięcia apelacji, to występuje przewlekłość postępowania. To z pozycji strony i jej indywidualnej sprawy ocenia się przewlekłość postępowania. Obowiązek

przeciwdziałania przewlekaniu postępowania w sprawie wynika z art. 6 k.p.c. Nie decydują więc racje obiektywne (liczba spraw, liczba sędziów), lecz czynności podejmowane w konkretnej sprawie skarżącej. Brak czynności w sprawie przez rok nie jest uzasadniony. Zaniechanie czynności przez tak długi okres nie pozwala nie stwierdzić przewlekłości postępowania w sprawie. Uzasadnieniem dla takiej tezy jest także art. 14 ust. 1 ustawy o skardze, zgodnie z którym skarżący może wystąpić z nową skargą w po upływie 12 miesięcy. Oznacza to, że znaczenie negatywne ma brak czynności w takim okresie, co w aspekcie terminu odnosi się również do pierwszej skargi na przewlekłość w relacji do ostatniej czynności w sprawie.

Ponadto nie można pominąć racji skarżącej przedstawionych w skardze. W szczególności z tej przyczyny, że rozstrzyganie spraw rozwodowych to domena sądu państwowego. Skarga skarżącej ujawnia szczególną sytuację w jej sprawie rozwodowej, która wymagała orzeczenia Sądu ze względu na przyczyny rozvodu i potrzebę uregulowania nowego stanu rodzinnego. Powstał nowy związek w którym urodziło się dziecko. Nastąpił rozkład małżeństwa z winy małżonków. Sprawa w takiej sytuacji nie powinna być rozpoznawana bez zwłoki ze względu ujawniające się napięcia w relacjach rodzinnych i zrozumiałą konieczność uregulowania sytuacji prawnej małżonków.

Sprawa ostatecznie zakończyła się prawomocnym wyrokiem 18 stycznia 2017 r., co nie znosi jednak wcześniejszej przewlekłości postępowania. Uzasadnia to przyznanie skarżącej odpowiedniej kwoty zadośćuczynienia na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze. Przepis ten uległ zmianie z mocy ustawy z 30 listopada 2016 r. o zmianie ustawy - Prawo i ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016 r., poz. 2103). Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, a w przypadku skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komornika - od komornika, sumę pieniężną w wysokości od 2.000 do 20.000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania.

Taka nowa regulacja realizuje zasadę, że przepisy ustawy o skardze stosuje się zgodnie ze standardami wynikającymi z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności - art. 1 ust. 3 ustawy o skardze. Dokonując oceny przewlekłości postępowania, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona (...) – art. 2 ust. 2 ustawy o skardze. Zmiany w ustawie odpowiadają na nieuprawnioną fragmentację postępowania w poprzedniej regulacji. Znaczenie oceny całości terminu postępowania w sprawie dostrzeżono już wcześniej w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z 28 marca 2013 r., III SPZP 1/13, która była zgodna z orzecznictwem ETPCz i naturalnie wyprzedziła zmianę polskiej ustawy o skardze na przewlekłość postępowania.

Z tych przyczyn, mimo iż skarga skierowana została tylko do postępowania przed sądem apelacyjnym, to w zakresie kwoty zadośćuczynienia zastosowanie ma już zmieniona regulacja art. 12 ust. 4 ustawy (art. 316 k.p.c.). Przyznana skarżącej kwota 3.000 zł nie jest dowolna. Chodzi o granicę minimalną kwoty pieniężnej, która może być przyznana w przypadku przewlekłości postępowania. Prócz minimalnej kwoty 2.000 zł jest jeszcze kwota nie niższa niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sprawa rozpoczęła się w październiku 2010 r., stąd do jej zakończenia upłynęło 6 lat, zatem za odpowiednią należy uznać kwotę 3.000 zł.

Dalej idąca skarga nie jest zasadna, czyli w zakresie żądania wyższej kwoty i co do wydania Sądowni zaleceń odpowiednich czynności. Sprawa została zakończona prawomocnych wyrokiem. Natomiast rozszerzenie skargi o czynności po wyroku (w piśmie z 21 marca 2017 r.) oceny tej nie zmienia, gdyż skarga przysługuje na przewlekłość postępowania co do istoty sprawy (sporu). Co do zasady skarga nie przysługuje w kwestiach incydentalnych, zwłaszcza po prawomocnym zakończeniu postępowania. Z tej przyczyny nie uwzględniono nowych zarzutów kierowanych do czynności Sądu po wyroku z 18 stycznia 2017 r. Wówczas z reguły tryb administracyjny jest skuteczny i wystarczający.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 12 ust. 2 i ust. 4 ustawy o skardze).

Na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze zwrócono opłatę od skargi.

O kosztach zastępstwa prawnego orzeczono na podstawie § 14 ust. 3 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

kc